

mgr Ewa Zygmunt-Brauze

pedagog

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 3 w Lublinie

MAMO, TATO pobawcie się ze mną czyli jak wspomagać dobry start dziecka w nauce czytania i pisania. Echo spotkań z rodzicami.

Składam serdeczne podziękowania Paniom Dyrektorkom Przedszkoli Nr 33, 36, 46, 47, 63 i „Piotruś Pan” w Lublinie oraz Paniom Wychowawczyniom grup dzieci w wymienionych przedszkolach, za możliwość przeprowadzenia warsztatów dla rodziców i pomoc w ich organizacji, a także Rodzicom i Dzieciom, z którymi pracowałam.

„Czas i uwaga darowana dziecku przez rodziców jest dla niego najważniejszym źródłem siły, odporności i zdolności kochania na resztę życia.”

Wojciech Ejchelberger

Słowo wstępu

Chciałabym podzielić się z Państwem moim doświadczeniem i refleksją z pracy z rodzicami dzieci 5- i 6-letnich, prowadzonej w formie spotkań grupowych, nazwanych przeze mnie: MAMO, TATO pobawcie się ze mną czyli jak wspomagać dobry start dziecka w nauce czytania i pisania. Spotkania miały charakter zajęć warsztatowych i odbywały się na terenie zainteresowanych przedszkoli. Pomysł zrodził się przede wszystkim z prowadzonych przeze mnie zajęć indywidualnych z dziećmi z klas zerowych w ramach „Programu stymulacji rozwoju językowego dzieci 6-letnich” prof. Grażyny Krasowicz-Kupis. Pozytywne efekty uzyskiwane w pracy z dziećmi zachęciły mnie do próby rozszerzenia dostępności do ćwiczeń. Sformułowany program spotkań zawiera wybrane ćwiczenia z programu stymulacji rozwoju językowego, dodatkowe ćwiczenia rozwijające percepcję i pamięć słuchową, ćwiczenia z zakresu kinezylogii edukacyjnej P.Dennisona, „dziecięce masażyki” prof. Marty Bogdanowicz. Głównym celem podjętych działań było stworzenie dla rodziców propozycji właściwej stymulacji, wspierania rozwoju swojego dziecka przez ćwiczenia i zabawy doskonalące funkcje percepcyjno-motoryczne, uczestniczące w procesach pisania i czytania. Główny akcent w doborze ćwiczeń położony został na rozwijanie zdolności słuchowo-językowych, ponieważ, jak się uważa w kontekście najnowszych badań, te właśnie funkcje mają zasadnicze znaczenie dla sprawnego rozwoju czytania i pisania.

W trakcie przeprowadzania zabaw i ćwiczeń przez rodzica ważny jest jego serdeczny kontakt z dzieckiem, stąd też do zestawu proponowanych ćwiczeń włączone zostały zabawy wzmacniające więź rodzica z dzieckiem, takie jak np. masażyki, zabawy kinestatyczne typu „pisanie” na plecach, zabawy ruchowe (spełniają one też ważną funkcję wzmacniającą i relaksacyjną) i w tym aspekcie „czas i uwaga darowane dziecku” przez rodzica to znacznie więcej niż wspomaganie dobrego startu w nauce czytania i pisania.

Podjęte działania klasyfikuję jako pracę profilaktyczną, uprzedzającą trudności dziecka w nauce.

Przeprowadziłam 6 spotkań grupowych łącznie z ponad 60 osobami, wiosną 2009 r. na terenie

lubelskich przedszkoli objętych opieką przez PPP Nr 3 w Lublinie. Adresatem spotkań byli rodzice, ale czasami nieoczekiwanie pojawiały się także dzieci, które stawały się moimi „głównymi asystentami”, czasami aktorami.

Treść spotkań

Spotkanie z grupą przebiegało wg następującego planu:

1. *Wprowadzenie*
2. *Rodzaje ćwiczeń*
3. *Zabawy uzupełniające czyli ćwiczenia ubrane w zabawę*
4. *Uwagi praktyczne*
5. *O czytaniu w klasie „0”*
6. *Informacje zwrotne od rodziców*

1. *Wprowadzenie*. Główne informacje zawarte we wprowadzeniu to:

- Przedstawienie prowadzącego oraz zaplanowanego przebiegu i czasu spotkania, uzasadnienie wyboru rodzaju ćwiczeń. Początkowy etap pracy z grupą był też czasem weryfikacji oczekiwań uczestników zajęć. W zależności od potrzeb grupy realizowano (bądź nie) poszczególne zagadnienia.

- Najbardziej intensywne okresy rozwoju dziecka.

W wychowaniu i edukacji dzieci obowiązuje „zasada walizki”, tzn. „Ile włożymy, tyle wyjmemy”. Szczególnie ważna jest stymulacja rozwoju dziecka w pierwszych latach jego życia, w wieku niemowlęcym (0-1 r.ż.), poniemowlęcym (2-3 r.ż.) i przedszkolnym (4- do ukończenia 7r.ż.). Wyniki badań pokazują, że 50% zdolności człowieka do uczenia się rozwija się od urodzenia do 4 r.ż., kolejne 30% do 8 r.ż.; w literaturze spotkać można także nieco inne ujęcie: 33% umiejętności szkolnych rozwija się do 6 r.ż., kolejnych 42% do 13 r.ż., pozostałych 25% do 18 r.ż. . Przedstawienie powyższych danych miało dla dorosłych znaczenie motywujące do podejmowania starań w obszarze stymulacji rozwoju dziecka.

- Czynniki wspomagające zdolności umysłowe:

- dieta bogata w ryby, wzbogacona w tran (niedobory nienasyconych kwasów tłuszczowych zakłócają czynność procesu krążenia, osłabiają układ odpornościowy, hamują rozwój psychiczny),

- ruch – stymuluje rozwój mózgu, aktywizuje korę mózgową, sprzyja wytwarzaniu się nowych połączeń w mózgu a więc uczeniu się (szczególną odmianą ruchu jest tzw. gimnastyka mózgu); ☺ dzieciom w wieku przedszkolnym zaleca się codzienne ćwiczenia ruchowe, pobudzające aktywność mózgu, co wpływa korzystnie na poprawę zmysłu wzroku, słuchu dotyku, równowagi ciała oraz zdolność przyswajania wiedzy. Przykładowe ćwiczenia: kręcenie się wokół osi, balansowanie na jednej nodze, turlanie się, gra w klasy, chodzenie po krawężniku lub linii, robienie przewrotów, skakanie na skakance, gra w gumę, huśtanie, wspinanie się po drabinkach, jazda na rowerze, wrotkach, hulajnodze,

- gra na instrumentach (notuje się wzrost wyników na inteligencję),

- pozytywna samoocena,

- umiejętność odprężenia, odreagowania napięć i stresu.

- Dbalność o kształtowanie prawidłowego sposobu trzymania narzędzia graficznego, właściwe ułożenie ręki i kartki, kierunek zapisu od strony lewej do prawej oraz kierunek pisania liter.

Dziecko uczy się trzymania ołówka między kciukiem a palcem środkowym, palec wskazujący opiera się na pisaku; u dziecka leworęcznego palce powinny znajdować się poniżej liniatury zeszytu.

Ćwiczenia, ułatwiające opanowanie prawidłowego chwytu i sposobu trzymania ołówka:

- ☺ formowanie kulek z plasteliny lub papieru przez lepienie lub zgniatanie i następnie np. wrzucanie ich do ustawionego pudełka, kosza,

- ☺ wydzieranie papierków,

- ☺ naśladowanie ruchów solenia, kruszenia i rozsypywania, np. piasku, kaszy (w warunkach

domowych można to robić na tacce),

- ☉ rysowanie na dużych arkuszach papieru przypiętych do pionowych płaszczyzn, np. drzwi (arkusz powinien być na wysokości ust dziecka, nieco z lewej strony jego osi ciała).

Od początku nauki pisania kontrolujemy i korygujemy kierunek zapisu (kształtujemy zapis od strony lewej do prawej - w celu pomocy dziecku można z lewej strony karki narysować np. słoneczko) oraz kierunek pisania liter (jest on przeciwny do ruchu wskazówek zegara, taki jak przy zapisie litery „c”, pomocnym ćwiczeniem może być np. rysowanie kół wg wskazanego kierunku).

- Rola zabawy.

Bawimy się z dzieckiem, ponieważ zabawa to dla dziecka sposób na zdobycie wiedzy i doświadczeń. Dodatkowo zabawa redukuje stres i odpręża.

- Zyski z prowadzenia z dzieckiem ćwiczeń, stymulujących funkcje słuchowo-językowe:

- wspieranie procesów czytania i pisania,
- wzrost poczucia własnej wartości i pewności siebie,
- zapewnienie potrzeby bezpieczeństwa, wzrostu i rozwoju (chwalimy dziecko i dostrzegamy jego osiągnięcia), miłości,
- zacieśnienie więzi z rodzicami.

2. *Rodzaje ćwiczeń (WYBÓR).* Ćwiczenia stymulują lewą półkulę mózgu, wykorzystujemy proste rysunki, ubogie w kolory i szczegóły, z reguły nie posługujemy się literami i wyrazami.

- ☉ Rozpoznawanie przedmiotów podanych do prawej ręki bez kontroli wzroku.

Zadaniem dziecka jest rozpoznanie przedmiotu otrzymanego od rodzica na podstawie odczuć kinestatycznych, przedmiotem może manipulować wyłącznie prawą ręką.

Przykładowe przedmioty: ołówek, moneta, muszelka, bryloczek, cukierek, kluczyk, widelczyk, kamyk, szyszka, klocek, gumka, kasztan, watka, orzech, spinacz biurowy, spinacz do bielizny, balonik, bibuła, szpulka nici, guzik,...

- ☉ Zapamiętywanie i powtarzanie krótkich opowiadań (2-3 zdania, długość wypowiedzi rodzica zależna jest od możliwości dziecka) – najlepiej na podst. prostego obrazka, zdjęcia.

Przykładowe zdania: 1) To samochód taty. Tata jest dobrym kierowcą.

2) To zabawki Ali i Krzysia. Oni budują wieżę. Wieża jest wysoka.

3) To jest książka mamy. Mama lubi czytać. Wieczorem poczyta nam bajki.

- ☉ Rozpoznawanie rymów (w oparciu o otrzymane materiały).

- a) dobieranie obrazków, tak by ich nazwy się rymowały,
- b) wskazywanie spośród trzech słów tych, które się rymują,
- c) wskazywanie spośród trzech słów, tego słowa, które nie rymuje się z pozostałymi.

- ☉ Tworzenie rymów.

- a) w zdaniu:

Zadaniem dziecka jest dokończenie zdania tak, by w zdaniu wystąpił rym.

Przykładowe zdania: Zosia to (Samosia)

Kaczka to była ... (Dziwaczka)

Kotek wskoczył na ... (plotek)

Lata mucha koło ... (ucha)

Lata osa koło ... (nosa)

Lata pszczoła koło ... (czoła)

- b) wysłuchiwanie i uzupełnianie rymowanych wierszyków, rymowanek (w oparciu o otrzymane, przykładowe materiały),

c) do słowa w izolacji (jeśli dziecko nie poda słowa, rodzic wypowiada tyle rymujących się słów do podanego, ile zdoła; dzieci dość często wymyślają pseudosłowa, np. „mama – klama” - nie jest to błędem, dziecko należy pochwalić za utworzenie rymu):

Przykłady:

mama.....	(tama, dama sama, gama, lama, rama...),
półka	(bułka, kukulka, jaskółka, kółka, pszczółka...),
mak	(ptak, rak, bak, ...),
słoń	(koń, błoń, toń, dłoń...),
mrówka	(krówka, ciężarówka, żarówka, makówka...),
muszka	(gruszka, poduszka, nóżka, uszka...)

☉ Analiza sylabowa słów.

Zadanie dziecka to podzielenie wypowiedzianych przez rodzica słów na sylaby.

Przykładowe słowa: stół, samochód, lis, kot, kotek, miska, mama, gumka, oko, sznurek, buty, sukienka, komputer, telewizor, skakanka, okno, oko, czekolada, pielęgniarz,...

☉ Synteza sylabowa słów.

Zadanie dziecka to odgadnięcie w całości słowa, które rodzic powiedział sylabami. Warunkiem skuteczności prowadzenia ćwiczenia są zasłonięte usta dorosłego lub takie ustawienie się rodzica i dziecka względem siebie, by dziecko nie widziało jego ust.

Przykładowe słowa: so-wa, ry-ba, zu-pa, ko-sa, ka-wa, mas-ło, lam-pa, ko-rek, pa-sek, ze-gar, po-ciąg, świe-ca, wiat-rak, ma-ka-ron, ka-pe-lusz, piet-rusz-ka, mo-ty-ka, wia-do-mość, je-ży-na, po-dusz-ka, ko-szul-ka, de-zo-do-rant, mar-mo-la-da, wy-cie-racz-ka, lo-ko-mo-t-wa, na-u-czy-ciel-ka, pod-ska-ki-wa-nie, ...

☉ Porównywanie długości słów.

Zadanie dziecka to wskazanie słowa krótszego (lub dłuższego) spośród dwóch podobnych słów wypowiedzianych przez rodzica (wypowiadane słowa mają wspólny początek).

Przykładowe pary słów:

kij – kwiatek
żuk – żołądź
kot – kolano
witamina – wąż
obraz – odkurzacz
łyżka – łódź

☉ Analiza głoskowa słów.

Zadanie dziecka to podzielenie wypowiedzianych przez rodzica słów na głoski.

Przykładowe słowa: kot, mama, nos, most, pies, buty, rower, ryby, las, Basia, szyszka

☉ Synteza głoskowa słów.

Zadanie dziecka to odgadnięcie w całości słowa, które rodzic powiedział głoskami.

Przykładowe słowa: l-a-l-k-a, o-k-n-o, w-l-o-s-y, o-b-r-a-z-e-k, d-e-sz-cz, s-l-o-ń-c-e, ch-o-i-n-k-a, l-a-m-p-a, c-e-b-u-l-a,

Utrudnieniem zadania jest polecenie dziecku wykonanie określonego ruchu pomiędzy głoskami, np. *Po każdej głosce, którą wypowiem, klaśnij raz w ręce (podskocz na prawej nodze, itp.).*

☉ Rozpoznawanie i tworzenie słów o takim samym początku.

a) dobieranie słów na podst. obrazków (wcześniej nazwanie wszystkich ilustracji),

b) wskazywanie spośród trzech wypowiedzianych przez rodzica słów tych, które zaczynają się tak samo,

- c) wskazywanie spośród trzech wypowiedzianych przez rodzica słów tego, które nie pasuje, tzn. rozpoczyna się inaczej niż dwa pozostałe,
- d) tworzenie słów rozpoczynających się tak samo do słowa w izolacji (im dłuższy, wspólny początek dziecko zauważy, tym lepiej; jeśli dziecko nie potrafi podać własnych słów, robi to rodzic):

Przykłady:

<i>blady</i>	<i>(babcia, blacha ...),</i>
<i>stróż</i>	<i>(słomka, stół, strona ...),</i>
<i>głowa</i>	<i>(gruszka, głos ...),</i>
<i>flamaster</i>	<i>(firanka, flakon ...),</i>
<i>druty</i>	<i>(dom, dres, druh, ...),</i>
<i>frytki</i>	<i>(film, fryzjer ...),</i>
<i>krowa</i>	<i>(koń, król, krokodyl, ...),</i>
<i>kluski</i>	<i>(kot, klon, ...)</i>

☉ Ocena poprawności słów wymawianych w różny sposób.

Zadanie dziecka to wskazanie poprawnego słowa (ćwiczenie jest bardzo lubiane przez dzieci).

Przykłady:

szalik- śalik-salik
capka-ćapka- czapka
zeka-żeka-rzeka
ziółtko- zółtko-żółtko-sółtko-szółtko

☉ Ćwiczenia z zakresu kinezylogii edukacyjnej P. Dennisona.

☉ *Leniwa ósemka.* Dziecko rysuje na kartce (wg podanego wzoru) „leżącą” ósemkę (symbol nieskończoności). Ręka porusza się w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara. Ćwiczenie rozpoczynamy ręką dominującą w dowolnym punkcie (najłatwiej jest rozpocząć od punktu przecięcia linii toru ósemki), pełny ruch powtarzamy co najmniej 3 razy. Ten sam ruch wykonuje druga ręka, także 3-krotnie, następnie rysują jednocześnie obie ręce (również co najmniej 3-krotnie). Ćwiczenie aktywizuje obie półkule mózgu, poprawia umiejętność rozpoznawania znaków, technikę czytania, pamięć skojarzeniową.

☉ *Ruchy naprzemienne.* Ćwiczenie polega na jednoczesnym ruchu ręką i przeciwną do niej nogą w różnych kombinacjach, np. prawy łokieć dotyka lewego kolana – następnie lewy łokieć dotyka prawego kolana, prawa ręka chwyta za plecami lewą piętę – następnie lewa ręka chwyta prawą piętę, prawa dłoń dotyka lewego kolana – następnie lewa dłoń dotyka prawego kolana itp. (aktywizowanie obu półkul mózgowych do równoczesnej pracy). Ćwiczenie poprawia umiejętność słuchania, pisania, czytania i rozumienia.

☉ *Słoń.* Dziecko stoi z lekko ugiętymi nogami w małym rozkroku, stopy ustawia równolegle. Jedną rękę wyciąga do przodu, grzbietem dłoni do góry (to będzie trąba słońca). Druga ręka opuszczona jest swobodnie, udając ogonek. Dziecko kładzie głowę na ramieniu wyciągniętej ręki. Mając otwarte oczy wyobraża sobie ósemkę i kreśli ją „trąbą” (głowa „przyklejona” jest do ramienia). Można zmieniać ręce. Ćwiczenie poprawia umiejętność słuchania, formułowania wypowiedzi, pamięć słuchową.

☉ *Rysowanie oburącz.* Ćwiczenie polega na dowolnym rysowaniu, „bazgraniu” obydwoma rękami jednocześnie, np. w powietrzu przed sobą, na różnej wielkości arkuszach i kartkach papieru. Istotny jest proces rysowania a nie rysunki, dlatego dorosły unika jakiegokolwiek krytyki. Ćwiczenie poprawia umiejętność rozpoznawania kierunków, poprawne pisanie.

☉ ***Nagradzanie wysiłku i pracy dziecka.*** Po przeprowadzonych ćwiczeniach korzystne jest nagrodzenie wysiłku i starań dziecka. Formą nagrody może być np. wspólne ułożenie puzzli, kalkowanie, rysowanie, malowanie, masaż ciała („masażyk dziecięcy”).

3. Zabawy uzupełniające czyli ćwiczenia ubrane w zabawę.

☉ Kosmici (od 5 lat)

Cel zabawy: rozwijanie analizy i syntezy sylabowej. Przebieg zabawy: ustalamy, że za chwilę przez naciśnięcie guziczka, zlokalizowanego np. w brzuchu, zostaniemy kosmitami i będziemy porozumiewać się w ich języku, tzn. w wersji łatwiejszej – mówimy sylabami, np. „Jes-tem te-raz w kuch-ni. Dzi-wię się co ci lu-dzie je-dzą. itd. albo w wersji trudniejszej – do każdego słowa na jego początku dodajemy sylabę „la”, np. „Lajestem lateraz law lakuchni. Ladziwię lasię laco laci laludzie lajedzą. ...Bawimy się tak długo jak mamy na to ochotę.

Po zakończeniu zabawy koniecznie wyłączamy guziki, co oznacza, że nie jesteśmy już kosmitami.

☉ Chodzenie sylabami (od 4-5 lat)

Cel zabawy: lepsze zapamiętywanie mechanizmu dzielenia wyrazów na sylaby. Przebieg zabawy: jeden krok (skok) oznacza jedną sylabę, bawimy się na spacerze, w drodze do sklepu itd. .

☉ Jedzie pociąg naładowany (od 5 lat)

Cel zabawy: nauka wrażliwości słuchowej i analizy głoskowej. Zasada – instrukcja: Jedzie pociąg naładowany towarami, których nazwa zaczyna się głoską „k”(konie, kapusta, krokodyl, kieliszki, ..). Przebieg zabawy: rodzic i dziecko na zmianę wymieniają odpowiednie słowa. Przegrywa ten, kto nie będzie mógł sobie przypomnieć żadnej nowej nazwy.

☉ Łańcuchy wyrazów (od 6 lat)

Zabawa bardzo ważna w kl. O, ponieważ rozwija wrażliwość słuchową na dźwięki mowy, uczy wydzielania pierwszej i ostatniej głoski w wyrazie.

Cel zabawy: doskonalenie wrażliwości słuchowej i analizy słuchowej. Przebieg zabawy: uczestnicy zabawy mają za zadanie podawanie swoich słów wg następującej zasady – kolejne słowo rozpoczyna się na ostatnią głoskę słowa poprzedniego, np. kot – tor – rower – radio – Ola - ... , słów nie można powtarzać. Ilość uczestników zabawy dowolna.

☉ „Rysowanie” na plecach (od 4 lat)

Cel zabawy: rozwijanie wrażliwości czuciowo – ruchowej, pamięci ruchowej i wyobraźni oraz orientacji przestrzennej i w schemacie własnego ciała. Przebieg zabawy: na plecach „rysujemy” dzieciom młodszym proste kształty, np. koło, krzyżyk, kwadrat, kreskę, ... ; dzieciom starszym – „piszemy” litery, krótkie wyrazy. Koniecznie zamieniamy się rolami.

☉ Zapamiętaj mój ruch i dodaj swój (od 4 lat)

Cel zabawy: doskonalenie koordynacji ruchowej, pamięci ruchowej i sekwencyjnej. Przebieg zabawy: rodzic pokazuje pierwszy ruch (np. klaśnięcie w dłonie), potem dziecko odtwarza ruch rodzica i dodaje swój (np. skacze na prawej nodze), następnie rodzic powtarza już dwa ruchy i dodaje kolejny (nowy) itd. .

☉ Ważne okazje (od 6 lat)

Cel zabawy: nabywanie umiejętności pisania, wyrażania uczuć, formułowania zdań. Przebieg zabawy: wykonywanie przez dziecko laurek, zaproszeń, listów(np. do św. Mikołaja), pocztówek, kart świątecznych,

☉ Wrzuć sylabę (głoskę) do kosza (od 6 lat)

Cel zabawy: rozwijanie analizy słuchowej. Przebieg zabawy: wybrany wyraz dziecko dzieli na sylaby (głoski), liczy sylaby (głoski) i tyle razy rzuca do kosza piłką (woreczkiem), ile sylab (głosek) naliczyło.

Kosz może udawać nawet skakanka ułożona na dywanie zamknięta w kształt koła.

☉ Zabawy paluszkowe (od niemowlęcia)

W każdym wieku stwarzają dorosłym i dziecku okazję do radosnej zabawy oraz fizycznego, dobrego, dotykowego kontaktu (kształcą m.in. pamięć słuchową, rozluźniają napięcie mięśniowe, doskonałą precyzję i koordynację ruchów).

☉ Zabawa w czytanie (wiek bez ograniczeń)

Cel zabawy: wprowadzanie dziecka w czytanie. Przebieg zabawy: na dość dużych paskach papieru piszemy literami (ok. 7 cm) wyrazy – podpisy różnych rzeczy w domu. Podpis kojarzymy z przedmiotem. Etykiety (podpisy) wprowadzamy stopniowo po jednej. Dziecko może samo roznosić etykiety i ustawiać przy odpowiednich obiektach. Rodzic może dziecku robić „psikusy”, tzn. niewłaściwie dopasować podpisy do przedmiotów. Ciekawe, kiedy dziecko odkryje błędy i czy je poprawi.

☉ Śmigła helikoptera (od 3lat)

Cel zabawy: poprawa zdolności uczenia się małych dzieci. Przebieg zabawy: przez ok. 15 sekund dziecko obraca się wokół własnej osi ciała („Jesteś śmigłowcem lecącym na lotnisko”), przez kolejne 25 sekund dziecko w pozycji stojącej z zamkniętymi oczami, asekurowane przez rodzica, stara się zachować równowagę.

☉ Zagadki

1. Słuchanie i rozwiązywanie zagadek słownych.
2. Wysłuchiwanie przez dziecko szeregu słów i określanie, jakie słowo było powiedziane dwa razy, np.: okno, oko, drzwi, bajka, okno.
3. Rozpoznawanie źródeł dźwięku, np.: stukanie łyżeczką, gnieciecie gazety, pocieranie dłoni, ... i nazywanie odgłosów.

☉ Kłaskanie na sygnał (od 4 lat)

Cel zabawy: rozwijanie koncentracji i pamięci słuchowej. Przebieg zabawy: dziecko słucha czytany mu tekst i ma za zadanie klasnąć wtedy, gdy usłyszy wskazane na początku zabawy słowo (np. będę czytać bajkę a ty klaśnij, gdy usłyszysz słowo „król”).

4. Uwagi praktyczne.

- * Rezygnujemy z ćwiczeń, które dziecko wykonuje już bardzo dobrze.
- * Powtarzamy ćwiczenia, o które dziecko prosi.
- * Nagradzamy dziecko po pracy (patrz: pkt 2. Rodzaje ćwiczeń: Nagradzanie wysiłku i pracy dziecka).
- * Zamieniamy się rolami z dzieckiem, tzn. dziecko też stawia zadania rodzicom.
- * Do zabawy włączamy rodzeństwo.
- * Dzieci, które mają trudności wymagają wielokrotnych powtórzeń – **kilkadziesiąt** lub **kilkaset (!)** razy muszą wykonać podobne zadanie.
- * Bawimy się i pracujemy w miłej, pogodnej i spokojnej atmosferze, tworzymy dobry nastrój.
- * Zachęcamy i chwalimy dziecko, unikamy uwag krytycznych (ważne dla kształtowania się poczucia własnej wartości dziecka).
- * Ćwiczenia wykonujemy systematycznie (optymalnie 2 - 3 razy w tygodniu).

5. O czytaniu w klasie „0”.

Prof. M. Bogdanowicz wymienia 3 warunki skutecznej nauki czytania:

- Codziennie sami (rodzice) czytamy (dla siebie), nawet gdy jesteśmy zmęczeni (choć 2-3 strony), tak aby dziecko widziało nas przy książce.
- Codziennie czytamy dziecku (20-30 min).
- Codziennie dziecko ćwiczy samodzielne czytanie – 10 min (jeśli chce może więcej).

Ponadto:

- ☺ zachęcamy, aby dziecko „opowiedziało obrazek” i usłyszany tekst,
- ☺ w trakcie, kiedy czyta rodzic, dziecko może wskazywać linijki, odczytywać pojedyncze wyrazy i zdania,
- ☺ rozmawiamy na temat przeczytanego tekstu, wyjaśniamy nieznane słownictwo, zachęcamy do zadawania pytań,
- ☺ zachęcamy, aby dziecko narysowało obrazek do tekstu,
- ☺ zachęcamy, aby dziecko opowiedziało dalszy ciąg bajki, opowiadania,
- ☺ zachęcamy do uczenia się na pamięć krótkich wierszyków, rymowanek,
- ☺ zachęcamy do czytania książek innym, np. młodszemu rodzeństwu,
- ☺ zachęcamy do tworzenia własnych opowiadań, oferujemy pomoc w zapisaniu wymyślonych historii,
- ☺ pokazujemy różne publikacje (czasopisma, słowniki, encyklopedie – opowiadamy o ich przeznaczeniu).

6. Informacje zwrotne od rodziców.

Głównym źródłem informacji zwrotnych od rodziców była wypełniona przez uczestników spotkania ankieta, która zawierała pytanie, dotyczące przydatności zaproponowanych ćwiczeń i zabaw we wspomaganiu czytania i pisania oraz pytanie, dotyczące sposobu prowadzenia zajęć. (ankieta w załączeniu poniżej)

**ANKIETA
dla Rodziców**

Proszę o zaznaczenie swojej odpowiedzi przez otoczenie kółkiem odpowiedniej cyfry.
Dziękuję.

A. Zajęcia oceniam jako:

- 4 - **wysoce** przydatne mi do zabawy i pracy z moim dzieckiem we wspomaganie czytania i pisania
- 3 - **średnio** przydatne mi do zabawy i pracy z moim dzieckiem we wspomaganie czytania i pisania
- 2 - **nie mam zdania**
- 1 - **mało** przydatne mi do zabawy i pracy z moim dzieckiem we wspomaganie czytania i pisania
- 0 - **zupełnie nieprzydatne** mi do zabawy i pracy z moim dzieckiem we wspomaganie czytania i pisania

B. Język i sposób przekazania informacji był:

- 2 - rozumiały i prosty
- 1 - czasami nierozumiały
- 0 - nierozumiały i złożony

WYNIKI ANKIETY:

→ 96% odpowiadających oceniło zajęcia jako wysoce przydatne do zabawy i pracy z dzieckiem we wspomaganiu czytania i pisania, przyznając najwyższą notę spośród możliwych; 4% odpowiadających oceniło zajęcia jako średnio przydatne do zabawy i pracy z dzieckiem we wspomaganiu czytania i pisania.

→ 100% odpowiadających sposób komunikacji oceniło jako zrozumiałe i proste.

- W ankiecie wzięło udział 85,25% wszystkich uczestników zajęć. Powody, dla których niektórzy rodzice nie wypełnili ankiet są następujące:

- zbyt mała ilość ankiet (na spotkanie przyszło więcej osób niż się zapisało),
- konieczność wcześniejszego wyjścia uczestnika warsztatu.

Ciekawe komentarze, pytania, zainteresowania i spostrzeżenia rodzice także formułowali i przekazywali ustnie. Najczęściej dotyczyły one poszczególnych umiejętności swoich dzieci oraz trudności w ich nabywaniu a także sposobu przeprowadzania prezentowanych ćwiczeń. Rodzice dzielili się także swoimi wątpliwościami na temat dotychczas stosowanych przez siebie metod pracy ze swoimi dziećmi.

Podsumowanie

Rodzice najbardziej byli zainteresowani propozycjami konkretnych ćwiczeń i to im poświęciliśmy większość naszej wspólnej uwagi. Przedstawiony zestaw ćwiczeń i zabaw nie zawsze był realizowany na zajęciach w pełni. Zależało to przede wszystkim od potrzeb grupy. Każdorazowo uczestnicy zajęć otrzymali opis poszczególnych ćwiczeń i zabaw oraz stosowne materiały, by móc je przeprowadzić ze swoim dzieckiem w domu.

Oczywiście rodzi się pytanie, jaka część rodziców wykorzystała poznane sposoby wspierania nauki czytania i pisania oraz czy ich zastosowanie przyniosło tym rodzicom i ich dzieciom satysfakcję i zadowolenie.

Bibliografia

1. Bogdanowicz M.: Przymulanki czyli wierszyki na dziecięce masażyki. Wydawnictwo HARMONIA, Gdańsk 2007.
2. Bogdanowicz M., Adryjanek A.: Uczeń z dysleksją w szkole. Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON, Gdynia 2004.
3. Bogdanowicz M., Adryjanek A., Rożyńska M.: Uczeń z dysleksją w domu. Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON, Gdynia 2007.
4. Graban J., Sprawka R.: Trening słuchu. Ćwiczenia rozwijające percepcję słuchową u dzieci. Wydawnictwo HARMONIA, Gdańsk 2007.
5. Krasowicz G.: Język, czytanie i dysleksja. Agencja Wydawniczo-Handlowa AD, Lublin 1997.
6. Krasowicz G.: Program stymulacji rozwoju językowego dzieci 6-letnich.
7. Mańkowska I.: Kreowanie rozwoju dziecka. Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON, Gdynia 2009.
8. Maurer A.: Dźwięki mowy. Program kształtowania świadomości fonologicznej dla dzieci przedszkolnych i szkolnych. Oficyna Wydawnicza Impuls
9. Zwoleńska J.: materiały szkoleniowe „Kinezylogia edukacyjna Paula Dennisona”